

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

ВК 6. Верховенство права: методологія тлумачення і застосування

Спеціальність	081 Право
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Курс / семестр вивчення	1/ 2 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	4/120
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції - 32 год.
	Практичні, семінарські заняття – 16 год.
	Самостійна робота - 72 год.
Вид індивідуального завдання	Реферат, контрольна робота
Форма підсумкового контролю	залік
Кафедра (назва, № кабінету, контактний телефон, e-mail)	Кафедра публічного та приватного права
Викладач /і:	Аблязов Денис Едуардович, к.ю.н.
Контактна інформація викладача/ів:	kaf-pravo@suem.edu.ua
Дні занять	Згідно з розкладом
Консультації	Очні консультації: згідно з графіком Дистанційні: електронна пошта, групи у Вайбері, Телеграмі
Анотація навчальної дисципліни:	
<p>Головним функціональним призначенням нинішніх і прийдешніх поколінь правників є наразі і залишиться у майбутньому діяльність із застосування права. Однією із домінуючих ознак останньої є безперервна змінюваність її змісту під впливом таких же перманентних динамічних інновацій людського буття та суспільних вимог до правозастосування. Особливе місце серед таких інновацій належить кардинальним змінам вимог соціуму до процесії правника.</p> <p>У нормативному курсі «Верховенство права: методологія тлумачення і застосування» для розкриття багатогранного змісту принципу верховенства права обрано найбільш поширений у європейських правничих школах підхід до вивчення його сутті і змісту на основі прецедентної судової практики ЄСПЛ та доктринальних підходів Венеційської Комісії «За демократію через право». В основу опанування студентами сучасним європейським розумінням змісту доктрини і принципу верховенства права в цілому та його конкретних елементів взято спеціальні доповіді Венеційської Комісії «За демократію через право» з верховенства права на її 86-му пленарному засіданні 25- 26 березня 2011 р. та на 106-му пленарному засіданні Комісії 11- 12 березня 2016 р., а також прецедентну судову практику Європейського суду з прав людини.</p>	

Мета і завдання навчальної дисципліни:

Надання здобувачам вищої освіти знань і практичних навичок здійснення різноманітних форм наукової роботи. Мета орієнтована на такі завдання: вивчення основних положень та відомостей про роль і місце науки в розвитку суспільств, організації і проведення наукових досліджень; надання знань у галузі методології і методів наукових досліджень, основних тенденцій сучасної науки; засвоєння практичних навичок використання методів наукових досліджень при написанні магістерської роботи, наукових статей, тез конференцій; опанування навичками оцінки результатів наукових досліджень та самоорганізації наукової роботи.

Мета орієнтована на формування у здобувачів таких компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.
СК16. Розуміння прав людини як фундаменту і ціннісних орієнтирів правової системи та методології правозастосування та здатність дотримуватися їх у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.
РН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.
РН 11. Використовувати передові знання і методики у процесі правотворення та правозастосування інститутів публічного та приватного права і кримінальної юстиції.
РН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.
РН 13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.
РН 17. Інтегрувати необхідні знання та розв'язувати складні задачі правозастосування у різних сферах професійної діяльності.
РН 18. Розуміти сутність прав людини, знати методи та засоби їх охорони і захисту, уміти реалізовувати основоположні ідеї та принципи захисту прав людини в Україні та у ЄСПЛ.
РН 20. Виявляти випадки порушення вимог верховенства права та чинного законодавства.
РН 21. Використовувати дослідницькі методи у професійній діяльності.

Очікувані результати, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна:

ОРН 1. Здійснювати аналіз основних сучасних концепцій верховенства права; розрізняти верховенство права і верховенство закону.

ОРН 2. Характеризувати права і свободи людини та громадянина; обґрунтовувати перспективи реалізації принципу верховенства права в Україні; визначати загальнолюдські принципи права.

ОРН 3. Формулювати зміст конституційних юридичних обов'язків.

ОРН 4. Використовувати результати офіційного тлумачення Конституційного Суду України, роз'яснень Пленуму Верховного Суду України, Вищого Господарського Суду України.

ОРН 5. Працювати з міжнародними документами та нормативно-правовими актами.

Зміст навчальної дисципліни:

Тема 1. Принцип верховенства права у системі загальноправових принципів

Ідея верховенства права, три основні принципи А.Дайсі. Принципи права. Особиста недоторканність людини. Право на свободу. Об'єктивне право. Суб'єктивне право. Загальнолюдські цінності. Витоки ідеї верховенства права. Поняття принципів у праві. Співвідношення об'єктивного та суб'єктивного права. Характерні риси принципів права. Поняття принципу верховенства права.

Тема 2. Право і закон: співвідношення понять

Правовий закон, «загальна воля», «правовий ідеал». Проблема якості закону. Принцип верховенства закону. Принцип верховенства права. Принцип справедливості. Два підходи до розуміння співвідношення права і закону. Проблема критеріїв правового закону. Співвідношення принципу верховенства права і принципу верховенства закону. Категорія справедливості як критерій правового закону. Ідеї та ідеали як критерії правового закону, концепції правового і неправового закону.

Тема 3. Верховенство права як основоположний принцип правової системи України

Правова держава. Поліцейська держава. Людина як міра усіх речей. Цінність права. Історія виникнення та розвитку правової держави. Поняття та ознаки правової держави. Застосування стандартів правової держави у конституційному судочинстві. Застосування стандартів правової держави у конституційному судочинстві, принцип взаємної відповідальності особи та держави.

Тема 4. Принцип верховенства права і права людини

Права, свободи, обов'язки людини. Природні права людини. Громадянські права та свободи. Політичні права та свободи. Економічні права та свободи. Соціальні права та свободи. Культурні права і свободи. Взаємна відповідальність особи і держави. Принцип пріоритету прав і свобод людини і громадянина. Поняття прав і свобод людини та громадянина. Класифікація конституційних прав і свобод людини та громадянина. Конституційні обов'язки людини і громадянина та держави. Основні проблеми: класифікація конституційних прав і свобод та обов'язків людини і громадянина

Тема 5. Гарантії забезпечення принципу верховенства права в Україні

Загальні та спеціально-юридичні гарантії забезпечення принципу верховенства права в Україні. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Міжнародно-правові гарантії, Європейський суд з прав людини. Конституційна скарга. Загальні гарантії: а) економічні, б) політичні, в) духовні. Наявність ефективних механізмів контролю за відповідністю законодавства Конституції України та міжнародним пактам про права людини. Міжнародно-правові гарантії. Практика Європейського суду з прав людини. Звернення до Європейського Суду з прав людини. Ефективні механізми контролю за відповідністю законодавства України міжнародно-правовим документам про права людини.

Тема 6. Принцип верховенства права в документах міжнародних організацій

Статут ООН. Міжнародна комісія юристів. Критерії вступу до ЄС. Міжнародні стандарти прав людини. Акти ООН у сфері прав людини. Європейські стандарти прав

людини. Статут Ради Європи. Принцип верховенства права в актах ООН. Закріплення верховенства права у Статуті ООН, Загальній декларації прав людини. Тлумачення принципу верховенства права Міжнародною комісією юристів.

Тема 7. Принцип верховенства права в актах Європейського Союзу

Внесок Ради Європи в утвердження принципу верховенства права. Закріплення принципу верховенства права у Статуті Ради Європи. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод і протоколів до неї як інструмент забезпечення верховенства права. Тлумачення та застосування принципу верховенства права Європейським Судом з прав людини. Принцип верховенства права в актах Європейського Союзу. Закріплення принципу верховенства права у Договорі про заснування Європейських Спільнот 1957 р., Договорі про заснування ЄС 1992 р., Лісабонському договору 2007 р. Забезпечення верховенства права як критерій вступу до ЄС (Копенгагенські критерії). Принцип верховенства права в актах ООН та Ради Європи.

Тема 8. Реалізація принципу верховенства права у сучасній Україні. Вимоги верховенства права

Підпорядкування держави суспільству. Контроль за владою з боку суспільства. Конституційна відповідальність вищих посадових осіб держави. Прорахунки у правотворчій діяльності. Обмеження дискреційних повноважень. Категорія справедливості. Підпорядкування держави суспільству. Проблеми реалізації принципу верховенства права у правотворчій, правозастосовній та судовій сфері. Загальна характеристика вимог верховенства права. Характеристика інститутів, що забезпечують виконання вимог верховенства права. Євросуд і Конституційний Суд України: порівняння інтерпретацій. Встановлення конституційної відповідальності вищих посадових осіб держави.

Рекомендовані джерела і навчальна література:

- 1.Козибра М.І. Конституційне право: підручник. Київ: ВАІТЕ, 2021. 528 с.
- 2.Вовк Д. О. Бойчук Д. С. Верховенство права і толерантність: навч. посіб. Харків : ФОП Лисенко І. Б., 2018. 170 с.
- 3.Гаудер П. Верховенство права в реальному світі. Харків: Право, 2018. 392 с.
- 4.Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 № 192-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19#Text>.
- 5.Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
- 6.Про основні засади організації і функціонування державної влади і місцевого самоврядування : Указ Президента від 09.08.1995 № 723/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/723/95>.
- 7.Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2.06.2016 № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
- 8.Про порядок офіційного оприлюднення нормативно-правових актів та набрання ними чинності: Указ Президента від 10.06.1997 № 503/97. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/503/97>.

Методи викладання, навчання:

Лекції (проблемні лекції, лекції-дискусії, лекції-демонстрації з використанням мультимедійного обладнання);

Семінарські, практичні заняття (публічне обговорення питань тем курсу, дискусії, виконання ситуаційних вправ, участь у діловій грі та ін.);

Самостійне навчання (виконання завдань самостійної роботи (СРС), індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ): контрольна робота, підготовка тез доповіді на наукову конференцію з публікацією).

Форми контролю успішності навчання:

Контрольні заходи з перевірки успішності засвоєння навчального матеріалу з дисципліни включають: поточний контроль, виконання індивідуальних завдань (ІНДЗ), підсумковий контроль (залік).

Поточний контроль має на меті перевірку виконання завдань як аудиторної, так і самостійної роботи здобувачів вищої освіти та може проводитися в таких формах:

- оцінювання підготовлених виступів, доповідей з тематики семінарських занять;
- усне опитування або письмовий експрес-контроль на семінарських заняттях;
- виконання контрольної роботи;
- тестування з засвоєння окремих тем курсу;
- перевірка виконання завдань СРС.

Контроль виконання *ІНДЗ* здійснюється у формі перевірки підготовлених тез та їх наступної публікації як умова апробації результатів власного магістерського дослідження.

При проведенні рубіжних контролів після вивчення кількох тем курсу у формі електронного тестування використовується набір тестових завдань, які містяться в бібліотеці електронних курсів системи дистанційного навчання СУРА для перевірки знань здобувачів вищої освіти.

Система оцінювання результатів навчання:

Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань здобувачів вищої освіти, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань здобувачів вищої освіти здійснюється за 100-бальною системою.

Підсумкова оцінка (залік) виставляється на підставі суми накопичених балів здобувачем вищої освіти, отриманих у ході поточного, рубіжного контролів, виконання ІНДЗ.

Схема розподілу балів:

50 балів (поточний контроль)	10 балів (контроль виконання ІНДЗ)	40 балів (рубіжний контроль)
---------------------------------	---------------------------------------	---------------------------------

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

30 балів (поточний контроль)	5 балів (контроль виконання ІНДЗ)	25 балів (рубіжний контроль)
---------------------------------	--------------------------------------	---------------------------------

Шкала оцінювання результатів навчання:

Загальна семестрова оцінка за 100-бальною шкалою переводиться у національну шкалу відповідно до таблиці:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії і порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час усіх видів контролю здійснюється відповідно до затверджено в університеті «Положення про критерії та порядок оцінювання навчальних досягнень з навчальних дисциплін здобувачів вищої освіти» (URL : <https://www.suem.edu.ua/normatyvni-dokumeny>).

Політика курсу:

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності студенти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Здобувачів вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перегляд новин на Телеграм-каналі.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота з дистанційним курсом «Верховенство права: методологія тлумачення і застосування».

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі вищої освіти мають відвідувати лекційні й практичні (семінарські) заняття. Відсутність здобувача вищої освіти на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у Всеукраїнській студентській олімпіаді, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт чи будь-якому іншому заході, який можна віднести до заходів, що сприяють розвитку здобувачів вищої освіти і поліпшенню іміджу університету (факультету).

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі вищої освіти мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач вищої освіти, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогалину, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Здобувачі вищої освіти, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.

Силабус відповідає змісту освітніх програм (а саме: відповідність назві дисципліни, кількості кредитів, формі підсумкового контролю, набору компетентностей і результатів навчання), яка пройшла процедуру рецензування стейкхолдерами.

Силабус затверджено на засіданні кафедри публічного та приватного права, протокол від «12» лютого 2024 р. № 20.

Завідувач кафедри

Людмила КУЗНЕЦОВА